

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Ing. P. K., Ľ.**, proti žalovanému **M., M.**, o **zaplatenie 79 086,87 eur s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde v Trebišove pod sp. zn. 12Cb/25/2011, na dovolanie žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 2Cob/69/2012-56 zo 6. júna 2012, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 2Cob/69/2012-56 zo 6. júna 2012 v časti výroku, ktorým nepriznal žalobcovi oslobodenie od platenia súdnych poplatkov **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Košiciach napadnutým uznesením potvrdil uznesenie Okresného súdu v Trebišove č. k. 12Cb/25/2011-41 z 22. marca 2012 vo výroku, ktorým nebolo žalobcovi priznané oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Výrok o zastavení konania zrušil a v tejto časti vec vrátil súdu na ďalšie konanie. Rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobca si uplatnil nárok na zaplatenie sumy 79 086,87 eur s 9% úrokom z omeškania od 5. decembra 2011 do zaplatenia na základe zmluvy o postúpení pohľadávky. Podaním návrhu na začatie konania žalobcovi vznikla podľa zákona č. 71/1992 Zb. v platnom znení poplatková povinnosť. Žalobca po vyzve na zaplatenie súdneho poplatku požiadal o oslobodenie od platenia súdneho poplatku. Po odcitovaní ustanovenia § 138 ods. 1 O. s. p. odvolací súd uviedol, že predpokladom oslobodenia účastníka od súdnych poplatkov v zmysle uvedeného ustanovenia O. s. p. sú pomery účastníka, ktoré musí žiadateľ o oslobodenie nepochybne preukázať. Skonštatoval, že v prejednávacom prípade sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že údaje, poskytnuté žalobcom, nespĺňajú podmienky stanovené zákonom na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Keďže súd prvého stupňa nepochybil, keď na základe zistených skutočností oslobodenie od súdnych poplatkov žalobcovi nepriznal,

napadnutý výrok, týkajúci sa nepriznania oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, potvrdil.

Výrok o zastavení konania zrušil, nakoľko súd prvého stupňa konanie zastavil pred právoplatnosťou rozhodnutia o oslobodení od platenia súdneho poplatku.

Proti výroku uznesenia o nepriznaní oslobodenia od platenia súdneho poplatku podal žalobca dovolanie z dôvodu, že mu v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O. s. p. bola odňatá možnosť konať pred súdom a bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces v zmysle čl. 46 ústavy a čl. 6 Dohovoru o ľudských právach a základných slobôd, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené. Rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje jeho vlastnú argumentáciu, na základe ktorej napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. Podľa žalobcu odvolací súd nerešpektoval znenie ustanovenia § 138 ods. 1 O. s. p. a bez ďalšieho sa stotožnil s výsledkom preskúmvacej činnosti súdu prvého stupňa, ktorý však neuviedol, v čom spočíva údajný rozpor v údajoch o príjmoch a výdavkoch žalobcu so skutočnosťou. Poukázal, že predloženými dôkazmi, ako je evidencia na úrade práce, exekúcie, odpojenie od plynu, upomienky, doložil neschopnosť platiť svoje záväzky. Súd tiež nevzal do úvahy jeho dlhodobú nezamestnanosť a prerušenie podnikania. Navrhol uznesenie odvolacieho súdu v napadnutej časti a uznesenie súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) preskúmal dovolanie žalobcu a zistil, že bolo podané účastníkom konania v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O. s. p.). Dovolanie preskúmal v zmysle ust. § 242 ods. 1 O. s. p., bez nariadenia pojednávania podľa ust. § 243a ods. 3 O. s. p. a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým nemožno napadnúť každé rozhodnutie súdu. Výnimočnosť tohto opravného prostriedku zodpovedá právna úprava jeho prípustnosti. Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu len v prípadoch, v ktorých ho pripúšťa zákon (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

Podmienky prípustnosti dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu upravujú ustanovenia § 237 až § 239 O. s. p.

Podľa ust. § 237 O. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo, alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca, alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

K tomu, či rozhodnutie odvolacieho súdu trpí niektorou z väd uvedených v ust. § 237 O. s. p., prihliada dovolací súd nielen na podnet dovolateľa, ale i z úradnej povinnosti podľa ust. § 241 ods. 1 O. s. p. V prípade, že dovolací súd zistí, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí niektorou z týchto väd, zruší rozhodnutie odvolacieho súdu, i keď dovolateľ toto pochybenie nenamietal. Dovolací súd postupuje rovnako i v prípade, že dovolanie nie je v zmysle ust. § 238 a § 239 O. s. p. prípustné.

Ďalej prípustnosť dovolania proti uzneseniu upravuje ust. § 239 O. s. p. Podľa ust. § 239 ods. 1 prvá veta O. s. p. je dovolanie prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev (ust. § 109 ods. 1 písm. c/ O. s. p.) na zaujatie stanoviska.

V zmysle ust. § 239 ods. 2 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

V prejednávanej veci je dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo uznesenie prvostupňového súdu vo výroku o nepriznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov potvrdené ako vecne správne rozhodnutie, pričom odvolací súd nevyslovil

vo výroku svojho potvrdzujúceho uznesenia, že je dovolanie prípustné, z ktorého dôvodu dovolanie podľa ustanovenia § 239 ods. 1 prvá veta a ods. 2 O. s. p. nie je prípustné.

Dovolací súd sa neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa ust. § 239 O. s. p., ale sa zaoberal tiež otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v ust. § 237 O. s. p.

Dovolateľ vady konania v zmysle ust. § 237 písm. a/ až e/ a g/ O. s. p. v dovolaní nenamietal a v dovolacom konaní vady tejto povahy nevyšli najavo. Prípustnosť tohto opravného prostriedku, preto z uvedených ustanovení nemožno vyvodiť.

S prihliadnutím na obsah dovolania sa dovolací súd zameril aj na otázku opodstatnenosti tvrdenia žalobcu, že mu bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom, čo zakladá dovolací dôvod podľa ust. § 237 písm. f/ O. s. p.

Podľa ustálenej judikatúry o postup odnímajúci účastníkovi možnosť konať pred súdom ide tiež v prípade rozhodnutia, ktorého odôvodnenie nespĺňa zákonné náležitosti.

Dovolateľ v dovolaní namietal, že konanie je postihnuté práve takouto vadou, založenou na nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (ust. § 157 ods. 2 O. s. p.) Napadnuté uznesenie odvolacieho súdu podľa dovolateľa nie je presvedčivé a chýba mu jasné odôvodnenie, prečo nebolo prihliadnuté k jeho jednotlivým dôvodom odvolania. Podľa dovolateľa, pri posudzovaní možnosti aplikácie ustanovenia § 138 O. s. p. súdy mali posudzovať jeho pomery na základe skutočností, ktoré existujú v čase podania tohto návrhu, k čomu doložil všetky potrebné doklady. Z rozhodnutí súdov najmä nie je zrejmé, v čom spočíva rozpor v údajoch o príjmoch a výdavkoch žalobcu so skutočnosťou, na základe čoho mu nebolo priznané oslobodenie.

Treba prisvedčiť dovolateľovi, že právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces a práva na súdnu ochranu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej dohovor) a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (napr. II. ÚS 383/06).

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu.

Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30).

Ustanovenia o rozsudku sa primerane použijú na uznesenie, ak O. s. p. neustanovuje inak (§ 167 ods. 2 O. s. p.). Štruktúra práva na odôvodnenie je rámcovo upravená v § 157 ods. 2 O. s. p., podľa ktorého v odôvodnení rozsudku uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne a výstižne vyloží, ktoré skutočnosti má preukázané a ktoré nie, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov spravoval, prečo nevykonal i ďalšie dôkazy, a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil.

Odôvodnenie má obsahovať dostatok dôvodov a ich uvedenie má byť zrozumiteľné. Súd je povinný formulovať odôvodnenie spôsobom, ktorý zodpovedá základným pravidlám logického, jasného vyjadrovania a musí spĺňať základné gramatické, lexikálne a štylistické hľadiská. Účelom odôvodnenia súdneho rozhodnutia je predovšetkým doložiť správnosť rozhodnutia súdu, pričom odôvodnenie je zároveň aj prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutia a nástrojom ochrany pred svojvôľou súdnej moci. Odôvodnenie rozhodnutia by malo účastníkom konania dovoľovať posúdiť, ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné právne predpisy a akými úvahami sa spravoval pri svojom rozhodovaní vo veci samej.

Ustanovenie § 157 ods. 2 O. s. p. sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§ 211 O. s. p.). Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní však nemá odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní, zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie

dôvodov prvostupňového rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Avšak aj odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu musí účastníkov konania jednoznačne presvedčiť o správnosti záverov súdu a rovnako v prípade kontroly správnosti rozhodnutia musí odôvodnenie rozsudku slúžiť na objasnenie dôvodov konkrétneho rozhodnutia súdu.

Vychádzajúc z vyššie uvedených aspektov, dospel dovolací súd k záveru, že právo žalobcu na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia v danom prípade porušené bolo. Žalobca v konaní podal návrh o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Súd prvého stupňa jeho návrhu nevyhovel odôvodnením, že údaje o jeho príjmoch a výdavkoch sú v zjavnom rozpore a žalobca sa vyhol údajom o prijatej sume 61 000,-- eur v roku 2009.

V odvolacom konaní žalobca namietal, že pri aplikácii ustanovenia § 138 O. s. p. nemali byť posudzované pomery jeho manželky, nakoľko došlo k rozdeleniu BZM, že sa nevyhol údajom o prijatí sumy 61 000,-- eur (uvedená čiastka pri posudzovaní jeho návrhu nemala byť vzatá do úvahy), že súdny poplatok nebol vyrubený v správnej výške, že súd neposudzoval konkrétne doklady preukazujúce jeho platobnú neschopnosť (výzvy a upomienky) a evidenciu na úrade práce.

Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia skonštatoval, že sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že údaje poskytnuté žalobcom nespĺňajú podmienky stanovené zákonom na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, pričom neuviedol žiadne primerané argumenty, k dôvodom odvolania žalobcu, preto je jeho rozhodnutie arbitrárne. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 44/2011, podľa ktorého nestačí, aby všeobecný súd na argument účastníka konania iba formálne zareagoval, ale musí sa s ním vyrovnat' dostatočne a v prípade, ak tento argument odmietne, musí dostatočným spôsobom uviesť, prečo ho považuje za nesprávny, t. j. musí ho vyvrátiť. Keď sa konajúci súd rozhodujúci o opravnom prostriedku sťažovateľa nevysporiada s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa adekvátne a preskúmateľne, alebo nekonštatuje irelevantnosť jeho právne j argumentácie, poruší základné právo na súdnu ochranu garantované čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces garantované čl. 6 ods. 1 dohovoru. Rovnaké stanovisko v obdobných prípadoch zaujal aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý konštatoval, že pojem spravodlivého procesu vyžaduje, aby vnútroštátny súd,

ktorý poskytol stručné dôvody pre svoje rozhodnutie, či už tým, že do neho včlenil dôvody uvedené nižším súdom, alebo inak, sa skutočne zaoberal podstatnými otázkami, ktoré mu boli predložené na posúdenie, a aby bez ďalšieho jednoducho neprevzal závery, ku ktorým dospel nižší súd (Helle c. Fínsko v rozhodnutí zo dňa 19. decembra 1997, Tatishvili c. Rusko v rozhodnutí zo dňa 22. februára 2007, Hirvisaari c. Fínsko v rozhodnutí zo dňa 27. septembra 2010).

Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne, nepreskúmateľné a zjavne neodôvodnené, čím došlo k odňatiu možnosti žalobcu konať pred súdom a k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces. Preto zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O. s. p.).

Vzhľadom na výskyt procesnej vady konania uvedenej v § 237 písm. f/ O. s. p., dovolací súd nemohol posúdiť vecnú správnosť rozhodnutia.

Toto rozhodnutie bolo prijaté rozhodnutím senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je opravný prostriedok prípustný.

V Bratislave 24. júna 2013

JUDr. Beata Miničová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Hana Segečová